

[**PULCZWARTEK** *sb m*

pułczwartek a. półczwartek, pułćwiartek a. półćwiartek, pułczwiertek a. pułćwiertek.

*a prawdopodobnie pochylone (tak w czwartka), e w -ek prawdopodobnie jasne (tak np. w czwartek);
-wier- z tekstu nieoznaczającego é.*

sg G pułczwiertku. ◇ A pułczwártek. ◇ pl G pułczwártek(o)w. ◇ A pułczwárcki.

Sł stp: połuczwartek, Cn, Linde brak.

Półowa czwartej części dowolnej jednostki miary, tj. ósma część czegoś:

a. *Ziemia uprawna o powierzchni jednej ósmej typowego pola chłopskiego (włóki, łanu, śladu):
Bartosz Debný [...] ęst zeznał, ze szie mu dosęcz stalo od przerzeczonego Marcina Dýdaka s thego
pułczwiertku, który bil zastawil Blazek Yendrzejowýcz w czterech grzywnach KsięgaSqdTrześ 1585
nr 1399, 1573 nr 1255.*

*Wyrażenie: »pułćwiertek rolej«: Stanýslaw Sliepýk wýznal przed prawem, ysz zasthawýl Jacubowý
Jasionkowý pul czwiertek rolej we trzech grzywnach [= za 3 grzywny] KsięgaSqdTrześ 1563 nr
1166, 1553 nr 1069.*

b. *Naczynie i miara objętości rzeczy płynnych i sypkich równe # beczki, tj. ok. 36 l: Iż często
się trafia, że wiele ludzi na publiczne targi [...] rozmaite rodzaje do żywności ludzkiej należące
przywożą, sprawiedliwych i pewnych miar nie mając, [...] to przodkowanie [= tę władzę (pilnowania)]
przerzeczonemu bractwu [budniczemu, tj. zrzeszającemu kramarzy] [...] dajemy, aby wszyscy i
szczególni w przerzeczonych budach mieszkający mieli sprawiedliwe, zupełne, średnie i ćwiartaki
miar, to jest ćwiartki, półćwiartki, wiertele, półwiertele cechą naszą miejską naznaczone. WilkPozn II
1561 nr 71; Cechowe. – [piwowarowie] Płacą od każdego słodu cechowego per gr 1 za półczwartki,
które dawali do dwora LustrMaz II 84.*

*połczwartek czego (sg): Od piwowarów kotłowego i za półczwartki piwa, które biorą, przychodzi
pożytku do roku c.v.u. [= citra vel ultra 'mniej więcej'] ... fl. 7/0/0 LustrMaz I 5, I 105; [w Ciechanowie]
Przy każdym słodzie [piwowarowie] dawają cechowego gr 1 1/2, nie dawają półczwartków piwa, jako
w inszych mieściech. LustrMaz II 2, 42; da im szeląg na dzień, kupi sobie za to półczwartek ryżu
PawłList 181.*

Synonim: b. achtel.

Cf [PULCZWIERĆ]